

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 5

Частина II

**Одеса
2019**

УДК 311
ББК 60.6

Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 5. Частина II. – Одеса, ОНЕУ. – 2019. – 224 с.

Автори:

Вітковська К. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Готліб І. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Милашко О. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю. О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Підгорний А.З. – к.е.н., професор, завідувач кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорелова Т. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотоєнкова О. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Тарасова К. І. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Абалмасова М. П. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Агапченко К. А. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Березорудський А. М. – студент обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Богомаз О. О. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Бойко В. С. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Бурлаєва В. С. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Воскобойнік І. І. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Гаращенко О. В. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Зарічна Т. С. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Кот А. Г. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Любович А. А. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Манєва К. П. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Мівшук Ю. І. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Мотишена В. В. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Рубель Г. А. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Стародубцева Т. В. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Унтілов В. В. – студент обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету.

У збірнику наводяться результати дослідження студентів та викладачів кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів у деяких країнах світу, в Україні та окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

ЗМІСТ

Агапченко К.А., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз динаміки ліквідності комерційних банків України за період 2008 – 2018 рр.....	6
Бойко В.С., Вітковська К.В. Статистичний аналіз рівня безробіття в Україні.....	13
Агапченко К.А., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз динаміки грошової маси та грошового обігу в Україні.....	22
Березорудський А.М., Вітковська К.В. Статистична оцінка впливу факторів на рівень бідності населення.....	29
Абалмасова М.П., Готліб І.Г. Статистичний аналіз заробітної плати в Україні за 2010 – 2018 рр.....	36
Кот А.Г., Тарасова К.І. Статистичне дослідження доходів та витрат населення в системі оцінювання рівня життя.....	45
Абалмасова М.П., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз доходів та витрат населення деяких країн світу.....	55
Богомаз О.О., Самоусєнкова О.В. Аналіз діяльності інноваційних підприємств в промисловості України за 2012 – 2017рр.....	62
Гаращенко О.В., Підгорний А.З. Динаміка та перспективи розвитку вищої освіти в Україні.....	72
Мотишена В.В., Милашко О.Г. Статистичне дослідження структури та динаміки валового внутрішнього продукту.....	79
Зарічна Т.С., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз рівня людського розвитку в Україні.....	86
Воскобойнік І.І., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз рівня злочинності в Одеській області.....	92
Абалмасова М.П., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз фінансової діяльності підприємств Одеської області.....	99
Богомаз О.О., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження рівня цін в Україні.....	105
Бойко В.С., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження стану та розвитку страхового ринку в Україні.....	112
Мотишена В.В., Погорєлова Т.В. Особливості статистичного дослідження динаміки валютних курсів	120

Бурлаєва В.С., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження продовольчого ринку України.....	128
Любович А.А., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження земельних ресурсів та їх використання в Україні	134
Абалмасова М.П., Самотоєнкова О.В. Статистичний аналіз ринку інновацій в Україні.....	141
Агапченко К.А., Самотоєнкова О.В. Аналіз динаміки грошового ринку в Україні за 2008 – 2018 рр.....	147
Мившук Ю.І., Самотоєнкова О.В. Статистичний аналіз рівня доходів населення України.....	155
Рубель Г.А., Самотоєнкова О.В. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України.....	163
Любович А.А., Милашко О.Г. Партнерство України з Францією: статистичний аспект	171
Бурлаєва В.С., Милашко О.Г. Партнерство України з Німеччиною. Статистичний аспект.....	180
Унтілов В.В., Милашко О.Г. Партнерство України з Великою Британією. Статистичний аспект	185
Богомаз О.О., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз використання інтернету в Україні	193
Бойко В.С., Ольвінська Ю.О. Порівняльний аналіз освіти в Україні та деяких країнах світу	198
Манєва К.П., Ольвінська Ю.О. Вплив інтернету на людський розвиток.....	207
Стародубцева Т.В., Ольвінська Ю.О. Вплив корупції на людський розвиток	212
Воскобойнік І.І., Вітковська К.В. Використання вибірових обстежень у соціальної статистиці	217

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РІВНЯ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Мівшук Ю. І.¹, Самотоєнкова Ю. О.²

1 – студент, кафедра статистики,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Мівшук Ю. І., Самотоєнкова О. В. Статистичний аналіз рівня доходів населення України. У статті обґрунтовано аналіз рівня доходів населення України. Виконано аналіз динаміки та структури доходів населення України, зазначено, що заробітна плата є основним джерелом доходів населення нашої країни. Виконано аналіз динаміки заробітної плати. Порівняно витрати і ресурси в середньому за місяць. Рекомендовано комплекс заходів для забезпечення достатнього рівня доходів населення.

Ключові слова: доходи та витрати населення, рівень життя, структура, заробітна плата, динаміка.

Mivchuk Y. I., Samotoenkova E. V. Statistical analysis of the level of incomes of the population of Ukraine. In the statute obruntovano analysis of the income of the population of Ukraine. Vikonano analiz dynamic structure and income structure of the population of Ukraine, it is indicated that the wages are the main income of the population of our country. Vikonano analiz dynamic pay in advance. Porvnyano Vitrati and resources in the middle of the month. The complex is recommended to entertain a safe haven of sufficient income for a population.

Keywords: income and expenditure of the population, standard of living, structure, wages, dynamics.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Мівшук, Ю. І. Статистичний аналіз рівня доходів населення України [Текст] / Ю. І. Мівшук, О. В. Самотоєнкова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 5. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2019. – С. 155 – 162.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Ключовою проблемою якості життя людей є забезпечення гідного рівня заробітної плати працюючому населенню, яка є найважливішим джерелом їх доходів, навіть і після виходу на пенсію. Так від рівня доходів населення залежить рівень його забезпечення матеріальними та культурними благами, стан здоров'я та відтворення робочої сили. Останнім часом у

переважній більшості домогосподарств, особливо сільських, умови побуту та праці є незадовільними, медичне, торговельне, культурне та інші види обслуговування знаходяться на низькому, неприпустимому для XXI століття рівні, тому вивчення і подальше вирішення цієї проблеми на сьогодні залишається актуальним.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Проблема доходів завжди знаходиться в центрі уваги вчених. Значний внесок до вирішення теоретичних та практичних аспектів проблеми доходів і життєвого рівня населення в перехідний період належить: Д. П. Богині, І. К. Бондар, Е. М. Лібановій, П. Гайдуцький. Але, незважаючи на їх здобутки, вітчизняна наукова думка в напрямі дослідження доходів населення відстає від реальних змін у соціально-економічному становищі громадян України.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Виходячи з того, що формування доходів завжди пов'язано з привласненням, доходи населення, як соціально-економічна категорія, характеризують стосунки в суспільстві з приводу присвоєння, використання та розподілу створеного продукту. Отже, у зв'язку з тим, що головним критерієм соціального розшарування суспільства виступають розмір та джерело доходів, категорія доходів населення відображає економічні зв'язки між членами суспільства з приводу споживання виробленого продукту за рахунок їх трудової діяльності, використання власності, яка перебуває в їх розпорядженні, та соціальних трансфертів. Базування основних соціальних стандартів рівня життя населення на прожитковому рівні, як показує практика господарювання у сучасних умовах, призводить до падіння рівня життя населення, значного розшарування населення за доходами, поширення бідності серед працюючих. Розміри і динаміка основних складових доходів дозволяють визначити рівень добробуту громадян.

Метою роботи є статистичне дослідження рівня доходів населення України в контексті підвищення якості життя, виявлення проблем та можливих напрямків їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Рівень життя – це складна комплексна соціально-економічна категорія, що виражає ступінь задоволення матеріальних і духовних потреб людини [1, с. 53].

Про низький рівень життя населення, а отже і про низький рівень доходів свідчать опубліковані, щорічно Організацією Об'єднаних Націй рейтинг країн, який враховує номінальні та реальні доходи населення, вартість проживання, рівень заощаджень, інфраструктуру, стан навколишнього середовища, охорону здоров'я, рівень культури, економічні показники, свободу слова, ризик та безпеку, а також кліматичні умови.

Отже, в Україні, підвищення рівня і якості життя населення на практиці, ще не стали головною метою. Основною причиною цього,

науковці вбачають, підвищення рівня бідності населення. При цьому, з одного боку, незадовільне матеріальне становище обумовлює ризик втрати здоров'я через неякісне харчування, неможливість отримання кваліфікованої медичної допомоги та ін., а з іншого – проблеми зі здоров'ям призводять до зниження працездатності та скорочення доходів [2, с. 19]. А саме їхній розмір та структура є основним показником рівня життя населення.

Грошові доходи визначають рівень споживання населення і складаються з оплати праці всіх категорій працюючих, пенсій, стипендій, доходів від власності, субсидій, надходжень від реалізації сільськогосподарської продукції та ін.

Основним із завдань статистики є вивчення рівня структури, розподілу і використання доходів. Оскільки заробітна плата є основою формування доходів працюючого населення, темпи її зростання мають бути, по-перше пропорційними до темпів збільшення доходів, а по друге – відповідати динаміці зміни продуктивності праці. Якщо динаміка зростання рівня доходів та заробітної плати в Україні більш-менш однакова, то середній показник рівня заробітної плати недостатньо відображає реальні зміни продуктивності.

Використовуючи дані Державної служби статистики України, [3], розрахуємо структуру грошових доходів населення, результати розрахунків наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Структура доходів населення України, %

Роки	Доходи	у тому числі:			
		заробітна плата	прибуток та змішаний дохід	доходи від власності (одержані)	соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти
2005	100,0	42,1	15,3	2,9	39,7
2010	100,0	40,8	14,5	6,2	38,5
2015	100,0	40,0	18,3	4,5	37,2
2017	100,0	45,6	18,0	3,0	33,4

Структура доходів відображає рівень реалізації економічної активності населення. За даними таблиці 1 можна зробити висновок, що за період з 2005 – 2017 роках в структурі доходів переважає заробітна плата (понад 40%). Соціальні допомоги та інші соціальні трансферти становлять досить значну частину, що може свідчити про зростання економічного навантаження на працююче населення, чи нівелювання ролі заробітної плати, як джерела доходів. І перше, і друге є негативним явищами для економіки, оскільки за певних умов можуть стримувати економічне зростання країни.

Графічне зображення структури доходів населення України представлено на рисунках 1 і 2.

Рис. 1. Структура доходів населення у 2015 році, %

Рис. 2. Структура доходів населення у 2017 році, %

Як бачимо з рис.2, протягом 2017 року більша частина доходів населення України формується за рахунок заробітної плати населення (45,6%) та соціальної допомоги та інших одержаних поточних трансфертів (37,2%), менша частина приходиться на прибуток та змішаний дохід (18,3%) та на доходи від власності (одержані) (4,5%). Таке співвідношення показує доволі високу залежність добробуту населення від допомоги і виплат з боку держави, а також підтверджує підвищення частки бідного населення, відсутність в Україні середнього класу, доходи якого більшою мірою формуються від власного бізнесу, об'єктів нерухомості, цінних паперів, майнових прав тощо.

Також, з рис. 1 і 2 видно, що за аналізовані роки майже не

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

змінилась структура доходів населення. За 2016-2017 рр. сталося збільшення частки прибутку і змішаного доходу та доходів від власності відповідно на 2,7% п. та 0,1% п. Відбулося зменшення частки соціальної допомоги на 6,3% п.. Частка заробітної платні збільшилась на 3,5% п.

Для того, щоб оцінити структурні розбіжності складу доходів за період 2005 – 2017 роки, розрахуємо квадратичний коефіцієнт абсолютних структурних розбіжностей за такою формулою:

$$\sigma_{abc} = \sqrt{\frac{\sum(d_1 - d_0)^2}{n}}$$

де d_1 - питома вага ознаки в загальному обсязі сукупності у звітному періоді;

d_0 - питома вага ознаки в загальному обсязі сукупності у базисному періоді;

n – кількість груп.

Таблиця 3

Розрахункова таблиця

Склад доходів населення	2015 рік	2017 рік	$(d_1 - d_0)^2$
Заробітна плата	40,0	45,6	31,36
Прибуток та змішаний дохід	18,3	18,0	0,09
Доходи від власності (одержані)	4,5	3,0	2,25
Соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти	37,2	33,4	14,44
Разом	100,0	100,0	48,14

$$\sigma_{abc} = \sqrt{\frac{48,14}{3}} = 16,05 \text{ в.п.}$$

Питома вага складу доходів населення України в звітному періоді відрізняється від відповідної питомої ваги у базисному періоді в середньому в той чи інший бік на 16,05 в.п.

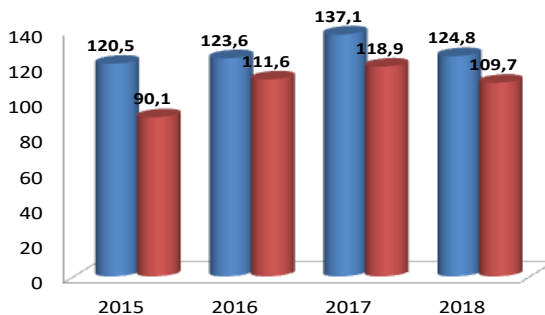

Рис.3. Динаміка номінальної та реальної заробітної плати за 2015-2018 роки, %

Традиційно, основним джерелом доходів населення виступає заробітна плата, аналіз якої проводиться за її основними видами – номінальною та реальною.

Номінальна заробітна плата – це нарахована сума грошей, яку отримує найманий працівник як винагороду за свою працю, або грошовий вираз вартості праці.

Реальна заробітна плата – це кількість товарів і послуг, яку можна придбати на номінальну заробітну плату за існуючого рівня цін і податків, або натуральний вираз ціни праці [4].

На рис. 3 представлено співвідношення між номінальною та реальною заробітною платою. На основі цих даних, можемо зазначити, що з 2015 року по 2017 рік рівень номінальної та реальної заробітної плати мав тенденцію до зростання, а у 2018 році, порівняно з 2017 роком – до зменшення: номінальної на 12.3 в.п., а реальної – на 9.2 в.п.

Також, можна побачити, що темп зростання номінальної заробітної плати перевищує темп зростання реальної заробітної плати на 15,1 в.п. Така ситуація свідчить про погіршення матеріального становища населення, про інфляційні процеси в економіці, які призводять до знецінювання заробітної плати та, як наслідок, зниження її купівельної спроможності.

За даними Міністерства Фінансів України, у березні 2019 року середня заробітна плата в Україні склала 10237 грн. [5].

Найвищий рівень середньомісячної заробітної плати у березні 2019 року є характерним для промислово-розвинутих регіонів, таких як: м. Київ –16207 грн., Донецька область –11365 грн., Запорізька – 10496 грн., Київська – 10386 грн. та Дніпропетровська області – 10327 грн. Найменші показники зафіксовані у наступних областях: Чернівецька – 7434 грн., Тернопільська – 7676 грн., Херсонська – 7742 грн. Всі інші регіони відзначаються середнім рівнем заробітної плати.[5].

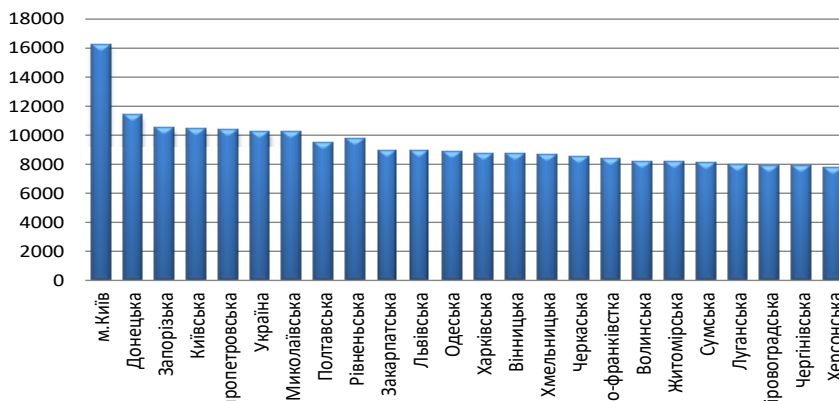

Рис.4. Динаміка середньої заробітної плати у березні 2019 року по регіонах України, грн.

Отже, заробітна плата залежить від галузевої особливості регіону і рівня економічного розвитку в ньому. В індустріально розвинутих регіонах Сходу й Центру рівень заробітної плати вище, ніж в переважно аграрних областях Півночі та Заходу країни.

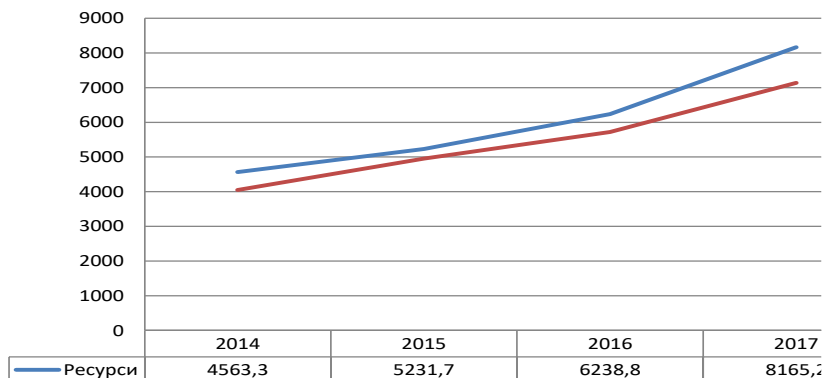

Рис.5. Співвідношення витрат і ресурсів у 2014-2017 роках в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, грн.

На рис.5 зображено співвідношення витрат і ресурсів у 2017 році в середньому на місяць у розрахунку на одне домогосподарство. Як бачимо, ресурси та витрати поступово зростають з кожним роком, ресурси завжди перевищували витрати, у 2017 році ресурси перевищували витрати на 1025,8 тис грн. [3].

Висновки. Підсумовуючи результати проведеного дослідження, потрібно зробити висновок, що за останні роки в Україні спостерігається

зростання доходів населення. Зросла заробітна плата – один з основних джерел доходів населення нашої країни.

Аналізуючи вищенаведені графіки та таблиці, бачимо ряд проблем, з якими нашому народу довелося зіткнутися в сучасних умовах. Для забезпечення достатнього рівня доходів населення необхідно:

- побудувати справедливую систему оподаткування доходів населення;
- забезпечити можливість отримання населенням офіційних основних і додаткових доходів;
- підвищити розміри мінімальної заробітної плати, шляхом переходу від визначення ціни праці, як вартості засобів для особистого споживання працівника, до визначення реальної ціни робочої сили, як вартості засобів, необхідних для повноцінного розширеного відтворення працюючої людини і членів її сім'ї;
- удосконалити механізм договірного регулювання соціально-трудова відносин, сформувавши чітку та стабільну правову базу у сфері трудових відносин;
- виправити допущені викривлення в оплаті праці за видами економічної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ковальчук Т. О. Динаміка рівня життя населення України в умовах формування сталого розвитку і становлення сучасних ринкових відносин / Т. О. Ковальчук // Наукові праці НДФІ., 2011. №2. – С. 53-58.
2. Лісовий А. В. Економічний аналіз доходів населення: стан, структура, динаміка / А. В. Лісовий, І. І. Чуницька // Наукові праці НДФІ. 2010. № 5. – С. 18-22.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. *Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>*
4. https://pidruchniki.com/1906021562902/politekonomiya/nominalna_realna_zarobitna_plata_diferentsiatsiya_rivniv_zarobitnoyi_plati_mizh_krayinami
5. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/>
6. Самотоєнкова, О. В. Економічна статистика: навчальний посібник / О. В. Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська. - Одеса: ОДЕУ, 2010. – 182 с
7. Вітковська К.В. Оцінка диференціації регіонів України за рівнем життя // Науковий вісник ОНЕУ. Випуск №3(210)/ОНЕУ, Одеса: ОНЕУ.2015р. – С. 28-41.
8. Підгорний, А. З. Соціально-демографічна статистика: Підручник / А .З. Підгорний, О. В. Самотоєнкова, Ю. О Ольвінська, К. В. Вітковська. - Одеса: ОДЕУ, 2017. – 408 с.
9. Пархоменко, Л. В. Статистический анализ ресурсов и расходов домохозяйств [Текст] / Л. В. Пархоменко, Е. С. Москаленко, Ю. О. Ольвинская // Статистика – інструмент

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ВИПУСК 5

Частина II

**Одеса
2019**